

Міністерство освіти і науки України

Прикарпатський
національний університет
імені Василя Стефаника

Коломийський
навчально-науковий інститут

ПЕДАГОГІЧНА НАУКА Й ОСВІТНЯ ПРАКТИКА В РЕАЛІЯХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ

***Збірник
наукових праць***

Коломия

26 березня 2025

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Коломийський навчально-науковий інститут

**ПЕДАГОГІЧНА НАУКА Й ОСВІТНЯ ПРАКТИКА В
РЕАЛІЯХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ**

збірник наукових праць

Івано-Франківськ
«НАІР»
2025

УДК 37.013:355.48(477:47)(082)

П 24

Педагогічна наука й освітня практика в реаліях війни: виклики, досвід, перспективи: зб. наукових праць / упоряд. Слипанюк О. В., Поясик О. І., Ковальчук О. В., Русакова О. В. Івано-Франківськ: НАІР, 2025. 332с.

ISBN 978-617-8011-61-1

У збірнику представлено результати науково-педагогічних досліджень української педагогіки перед викликами діджиталізації; розвитку освітньої інклюзії у воєнну і повоєнну добу; інноваційних вимірів сучасної освіти; історико-культурних та мовно-літературних студій у контексті воєнного часу; етнокультурного вектора вітчизняної гуманітаристики в реаліях війни.

У його основу ввійшли матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогічна наука й освітня практика в реаліях війни: виклики, досвід, перспективи» (м. Коломия, 26 березня 2025 р.).

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам, педагогам-практикам та всім зацікавленим реформами освітньої галузі.

Рецензенти:

Ланно В. В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і психології Коломийського навчально-наукового інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Мочернюк Н. Д. – доктор філологічних наук, старший науковий співробітник Інституту українознавства імені І. Крип'якевича НАН України.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність інформації, правильність фактів, цитат та посилань несуть автори.

Рекомендовано до друку Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 06 від 28 квітня 2025 р.)

ISBN 978-617-8011-61-1

© Коломийський навчально-науковий інститут

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ІННОВАЦІЙНІ ВИМІРИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Bachuk-Ponych N.V.

APPLICATION OF INTERACTIVE TEACHING METHODS IN THE STUDY OF INTERNAL MEDICINE 9

Гресько В. В., Прокопів Л. М.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ КЕЙСІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА (ПЕРША ЧВЕРТЬ ХХІ СТ.) 16

Єгорова І. В.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РЕГУЛЯТОР РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ 23

Ланно В. В.

АКСІОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ДУХОВНОГО ЗРОСТАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ 29

Лукашевич І. В.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ СИМУЛЯЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ 36

Максим'як Л. Л.

ОСВІТНІ ПРАКТИКИ В СИСТЕМІ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ: КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ПРОЄКТ “ЛІТНІЙ ІНСТИТУТ” ОБ’ЄДНУЄ ЗУСИЛЛЯ ТА ГУРТУЄ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ОСВІТИ..... 41

Мачуський В. В.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ВИМІРІ СЬОГОДЕННЯ 50

Мороз О. В.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА 57

Паска А. В., Паска Т. В.

ФОРМУВАННЯ МУЗЕЙНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ТА МУЗЕЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ 62

Сагач О. М.

ВИКОРИСТАННЯ КОУЧИНГОВОЇ МОДЕЛІ GROW У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ 70

Товстюк Н. К., Кульчинський В. В., Микитюк О. Ю.

ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ФІЗИКИ 76

Цапро Г. Ю., Гладуш Н. Ф.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ДО ГЕНДЕРНОЇ ЛІНГВІСТИКИ: ВИКЛАДАННЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ 78

Яковишина Т. В.

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ 85

РОЗДІЛ II. УКРАЇНСЬКА ПЕДАГОГІКА ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Гайнюк І. М.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ STEM-ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 91

Гайнюк Н. М.

ІННОВАЦІЇ У РОБОТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З МЕДІАТЕКСТАМИ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ 98

Доголіч О. І.

ПРОБЛЕМИ ЕМПАТІЙНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, КОГНІТИВНИЙ ТА ЕМОТИВНИЙ НАПРЯМКИ ЕМПАТІЇ 104

Микитюк О. П.

ГЕНЕРАТИВНИЙ ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В УКРАЇНСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ І НАУЦІ: ВИКЛИКИ, РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ 108

Микитюк О. Ю., Олар О. І., Слипаний О. В., Микитюк П. Д.

РОЛЬ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТІ В ОСОБЛИВІ ПЕРІОДИ 116

Пускай С.С.

РОЗВИТОК ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ..... 124

Савчук О. Д., Єгорова І. В.

СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ
ЗВО В УМОВАХ ОСВІТНІХ ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО ЧАСУ 130

Ченіль М. В.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧА-
ЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ 135

Шинкура Л. М., Шинкура В. М.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ОСВІТНІ ТРЕНДИ У ФАРМАЦІЇ 141

V. Yakuba, M. Zvereva

MOODLE AS A TOOL FOR BLENDED LEARNING IN UNIVERSITY
EDUCATION..... 146

РОЗДІЛ III. РОЗВИТОК ОСВІТНЬОЇ ІНКЛЮЗІЇ У ВОЄННУ І ПОВОЄННУ ДОБУ

Гладкий В.

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ:
ВИКЛИКИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ 152

Громик І. І., Боровець О. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ СЕРЕДОВИЩА СПІВПРАЦІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ
ІНКЛЮЗИВНОГО КЛАСУ 158

Демиденко Т. М., Сильман О. О.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ: АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА
ОСНОВНИХ ХАРАКТЕРИСТИК 163

Литовченко О. В.

ОСВІТНЯ ІНКЛЮЗІЯ І ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА У ВОЄННИЙ
ЧАС: ВАЖЛИВА РОЛЬ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 169

Сидорів Л. М.

РОЗВИТОК КОМУНІКАЦІЇ З ОСОБАМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ..... 174

Сойчук Р. Л.

ДО ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ 178

Стець В. І.

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ЖИТТЄВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ В
СИТУАЦІЇ НАБУТОЇ ІНВАЛІДНОСТІ 186

Уйгелій Г. Ю., Соловодзінська І. Є., Мазурак О. Т., Стець В. І.

ГІПЕРОПІКА В СІМ'ЯХ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ КРІЗЬ
ПРИЗМУ ТЕОРІЇ ПРИВ'ЯЗАНOSTІ 192

Червінська І. Б.

МЕДІАОСВІТА Й МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК УМОВА
ОПТИМІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ЧАС ВОЄННОЇ ДОБИ . 200

РОЗДІЛ IV. ПРОБЛЕМАТИКА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ЧАСІ ВІЙНИ

Микитюк Г. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО
УСПІШНОГО ПЕРЕЖИВАННЯ КРИЗОВИХ ПОДІЙ..... 207

Накладюк П. П.

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ПРОБЛЕМАТИКИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ..... 213

Окушко Т. К.

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОЇ ЄДНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В
УМОВАХ ПОГРАНИЧЧЯ УКРАЇНИ (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)..... 220

Пінчук Н. Я.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ У РОБОТІ МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ: РЕАЛІЇ ТА
ВИКЛИКИ ВОЄННОЇ ДОБИ..... 227

Радченко О. М., Кондур О. С.

РОЗВИТОК СІМЕЙНО-РОДИННОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 234

Римик В. Р., Римик Р. В., Синиця А. В.

ПРОФЕСІЙНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У
ЗАРУБІЖЖІ 240

Yakubiak L.

GROUP DYNAMICS AND DECISION-MAKING: REVISITING SOCIAL
INFLUENCE, POLARISATION, AND PERFORMANCE IN MODERN
CONTEXTS 246

РОЗДІЛ V. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ТА МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ В КОНТЕКСТІ ВОЄННОГО ЧАСУ

Васильчук М. М.

ЩОДЕННИК ПЕДАГОГА ОМЕЛЯНА БЛІНКЕВИЧА ЯК ДОКУМЕНТ
ПРО ВЕЛИКУ ВІЙНУ 261

Кіндратюк Б. Д.

ЗНАЧИМІСТЬ ДЗВОНАРСТВА КОЛОМИЇ В ЧАС РОСІЙСЬКО-
УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ..... 268

Ковальчук М. П., Ковальчук О. В.

ЛІНГВАЛЬНІ ЗАСОБИ ПОЕТИКИ ВІЙНИ У ПРОЗІ МАРКА
ЧЕРЕМШИНИ 277

Кривиун Н. З.

KORCZAK STUDIES IN THE CONTEXT OF EUROPEAN PEDAGOGICAL
THOUGHT OF THE 20TH CENTURY 283

Лепьохін Є. О.

ХУДОЖНЯ ПРЕЗЕНТАЦІЯ ТАКТИЛЬНОСТІ ВІЙНИ В ОПОВІДАННІ
«КАЛІКА» НАТАЛІЇ КОБРИНСЬКОЇ..... 286

Поясик О. І.

ПЛАСТ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТИТУТ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ: ВІД
ІСТОРІЇ ДО СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ 295

Русакова О. В.

ПОХОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: МІФИ ТА РЕАЛЬНІСТЬ..... 304

РОЗДІЛ VI. ЕТНОКУЛЬТУРНИЙ ВЕКТОР ВІТЧИЗНЯНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ В РЕАЛІЯХ ВІЙНИ

Атаманюк Я. Д., Червінський А. І.

ЕТНОКУЛЬТУРНИЙ ВЕКТОР РЕГІОНАЛЬНИХ ГЕОГРАФІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ: РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ ВОЄННОЇ ДОБИ..... 310

Марчук М. В.

УКРАЇНСЬКІ ЕТНОКУЛЬТУРНІ ТРАДИЦІЇ В СІЧОВОМУ РУСІ НА
ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ 316

Михайлишин Г. Т.

ГУРТКИ ЯК МАЙСТЕРНІ ТРАДИЦІЙ: ЗБЕРЕЖЕННЯ ДЕКОРАТИВНО-
УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА 321

Остап'юк І., Микитюк О.

ПИСАНКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ МОЛОДІ: ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ 325

3. Москаленко В. В. Соціальна психологія. Підручник. Видання 2-е, виправлене та доповнене Київ: Центр учбової літератури, 2008. 688 с.

4. Довідник «Довідник безбар'єрності». URL: <https://bf.in.ua/> (дата звернення 25.11.2024.)

5. Холод О. М Соціальні комунікації Тенденції розвитку. Київ «Білий Тигр», 2018. 370

Сойчук Р. Л.,
*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки початкової,
інклюзивної та вищої освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне, Україна*

ДО ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Висока динаміка трансформаційних зрушень в освітній царині Україні актуалізує потребу створення безпечного освітнього середовища в руслі новітніх методичних вимог й освітніх стандартів, як-от Концепції Нової української школи. Статус однієї з найбільш значущих у спектрі освітніх парадигм має інклюзивна освіта, вектор якої – утілення принципів соціальної інклюзії, доступності та рівноправності освіти.

Інклюзивною освітою є підхід, який уможливорює однаковий доступ до якісної освіти всіх здобувачів, попри їхні індивідуальні потреби та потенціал. Така освіта забезпечує формування сприятливого та безпечного середовища, у якому кожен здобувач може вважати себе повноцінним членом колективу та налагоджувати комфортні взаємини з педагогами й іншими здобувачами. На сучасному етапі інклюзивна освіта фігурує зі значенням не тільки однієї з фундаментальних засад розвитку освіти України, а й

філософії трактування участі кожної у функціонуванні українського соціумі.

В Україні на сьогодні ратифіковано найважливіші міжнародного рівня нормативно-правові документи щодо прав людини, як-от: Декларацію ООН «Про права людини», Конвенцію ООН «Про права осіб з інвалідністю», «Про права дитини» й ін. Декларовані в перерахованих документах зобов'язання стосуються визнання загальнолюдських і європейських цінностей, а також дотримання прав, зокрема права на освіту дітей і молоді з особливими освітніми потребами.

Для забезпечення інтеграції осіб з особливими освітніми потребами (далі – ООП) в освітній процес закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) вимагає реалізації оновленого підходу до практики інклюзивної освіти. На сьогодні саме інклюзивне освітнє середовище надає змогу дітям з ООП бути рівноправними учасниками освітнього процесу ЗЗСО, попри притаманні останнім порушення психо-фізіологічного розвитку.

У Концепції Нової української школи (далі – НУШ) наголошено на впровадженні особистісно орієнтованої моделі освіти, заснованої на ідеях дитиноцентризму, що прикметна максимальною увагою до індивідуальності учнів, їхніх дій в освітньому процесі закладу освіти. Це увиразнює присутнє значення принципів дитиноцентризму та партнерської педагогіки у межах реалізації інклюзивного навчання в ЗЗСО.

Означений контекст актуалізує доробки вчених, присвячені імплементації інклюзивної освітньої парадигми, зокрема: феномену середовища освіти та процесів формування останнього в освітніх закладах (В. Вербицький, Н. Гонтаровська, Н. Поліванова, Г. Пустовіт та ін.); побудови, розвитку й оцінювання середовища інклюзивної освіти в освітніх закладах (Т. Ілляшенко, А. Колупаєва, О. Сакалюк, О. Чопік та ін.).

Опрацювання наукових студій із задекларованої у науковій розвідці проблеми слугувало підґрунтям для виокремлення особливо присутніх із них із метою різноаспектуального представлення процесу

організації та впливу інклюзивного освітнього середовища на навчання дітей з ООП. Серед осмислених аспектів доцільно згадати такі, як: наукове обґрунтування концептуальних засад навчання осіб з ООП в інклюзивному освітньому середовищі (А. Колупаєва, І. Садова, З. Удич та ін.); вивчення проблем взаємодії психолого-педагогічних фахівців у інклюзивному освітньому середовищі (Е. Данілавичюте, А. Колупаєва, Н. Компанець, С. Литовченко й ін.).

Незважаючи на переконливі та результативні кроки представників наукової спільноти на шляху аналізу означеної проблеми, до сьогодні залишається неналежно дослідженою царина імплементації інклюзивної освіти в український соціум. Ідеться, зокрема, про недостатнє розкриття особливостей використання потенціалу освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти під час роботи з дітьми, які мають ООП, у симбіозі з педагогічною готовністю педагогів до роботи з учнями з діагностованими ООП. Активний розвиток інклюзивної освіти на зрізі останнього десятиліття увиразнює доцільність нівелювання соціально-педагогічних стереотипів і досягнення балансу між наданням відповідного рівня освітніх послуг дітям з ООП та забезпеченням їм відчуття власної значущості в освітньому середовищі.

Проаналізовані вище нормативно-правові документи відображають визнання в сучасному соціумі права осіб з ООП на повноцінну участь у суспільному житті та спроби створення умов для реалізації останнього. Із цього приводу А. Колупаєва стверджує про логіку розвитку системи освіти України в напрямі побудови інклюзивної моделі освіти, а відтак інклюзивного суспільства – «суспільства для всіх» [2]. Зважаючи на це, усі держави (й Україна зокрема) докладає зусиль до впорядкування у проєкції міжнародних норм власної законодавчої бази щодо права на освіту дітей з ООП на засадах якості, доступності, гуманізації освіти і пріоритетів особистості [1].

Так, Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права людей з інвалідністю, визнавши цим, що інклюзивна освіта не тільки

уможливлює формування найкращого середовища для навчання дітей з ООП, зокрема дітей з інвалідністю, а й сприяє подоланню бар'єрів і руйнуванню стереотипів. Це доводить, що Українська держава цілком бере на себе відповідальність за забезпечення прав і свобод громадян з інвалідністю, регламентуючи їхнє повноцінне право на життя.

Зазначимо, що у нормативно-правових актах України здебільшого фігурує термін «діти з особливими освітніми потребами». В українському законодавстві поняття «особливі потреби» вживають для позначення потреб, які виникають з огляду на інвалідність особи та зорієнтовані на відновлення чи компенсацію порушених або втрачених здібностей до різного виду діяльності, зокрема до опанування знань (Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів України»).

На основі аналізу міжнародної й української нормативно-правової бази окреслено статус інклюзивного навчання як оптимально сприятливого для розвитку та соціалізації осіб з ООП, а також співвідносного зі світовими демократичними й гуманістичними прагненнями. З огляду на це впровадження інклюзивної освіти визнано найважливішим напрямом реформування системи сучасної освіти.

Виконаний аналіз законодавчої бази України розкриває загальну тенденцію державної політики до результативного втілення інклюзії на всіх рівнях освіти й удосконалення системи підготовки фахівців психолого-педагогічного профілю до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища. Нормативно-правовою основою для системних зрушень у цьому ключі має стати Закон України «Про освіту», зміст якого вимагає чіткого визначення позиції держави щодо кадрового забезпечення інклюзивного освітнього середовища.

Інклюзивна освіта передбачає формування інклюзивного освітнього середовища (далі – ІОС), яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від її особливих потреб.

Інклюзивне навчання (інклюзія – inclusion (англ.) – включення) зорієнтоване на створення освітнього середовища, співвідносного з

потребами та можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку. Інклюзивне навчання мислиться гнучкою, індивідуалізованою системою навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах масової загальноосвітньої школи за місцем проживання [3].

ІОС має поставати на загальних принципах інклюзії, орієнтуватися на об'єктивні та суб'єктивні чинники ефективного розвитку в межах відкритої соціально-педагогічної системи, сприяти досягненню поставленої мети, відображеної у змісті інклюзивного навчання, а також упроваджувати інноваційну методику та засоби організації освітнього процесу в умовах інклюзії.

Підґрунтям процесу формування ІОС слугує загальний принцип заперечення дискримінації у будь-якому її вигляді, а також доступності освіти та пристосування її до різних потреб усіх дітей. Ідеться про забезпечення специфічних умов для повноцінного навчання й доступу до освіти дітям, які мають ООП. Сенса інклюзивного підходу до формування освітнього середовища зумовлений не тим, щоби протиставити дві освітні системи (масову та спеціальну), а тим, щоби сумістити їх, стерти між ними межу, залучити результативні методики кожної, посилити загальну педагогіку здобутками спеціальної тощо.

За умов інклюзивного освітнього середовища навчання постає сучасною технологією, співмірною класно-урочній системі навчання, що апелює до педагогіки партнерства, а не оперує певними вимогами. Прерогативою для такої виступають: суспільна адаптація дитини на кожному віковому етапі її розвитку; природовідповідність завдань, методів і методик освіти й потенціалу дитини, й загальній логіці її розвитку; прищеплення інформаційної культури, комунікативних компетенцій, умінь взаємодіяти з іншими людьми; формування безбар'єрного та не тільки фізичного, а й психологічного середовища освіти. Вищевикладене дає змогу стратифікувати три складники ІОС, як-от: безбар'єрне фізичне, психологічне середовище та спеціальні умови навчання.

Значущими прикметними ознаками інклюзивних закладів освіти (одного з типів ІОС) є навчальна (укладання навчальних планів з огляду на розмаїття дітей), соціальна (набуття учнями соціальних ролей для вияву ними їхніх найкращих рис характеру) та фізична (полегшений доступ до закладу освіти, належне розташування меблів тощо) інклюзія. Результативна реалізація інклюзивної моделі освіти передбачає гармонізацію всі трьох названих ознак [4].

У ході передбаченого дослідженням аналізу науково-методичної літератури визначено, що ІОС має гарантувати:

- охорону фізичного та психологічного здоров'я, повагу до людської гідності, індивідуальних потреб, позитивних емоцій, добробуту «особливих» дітей, прищеплення і підтримання позитивної самооцінки;

- розкриття потенціалу до навчання та корекцію розвитку дітей з ООП на найвищому рівні;

- відповідність матеріально-технічного забезпечення до особливостей розвитку дітей з ООП;

- диференційовану організацію особистісно зорієнтованої розвитково-корекційної освіти дітей з ООП шляхом застосування широкого спектра засобів, видів активності та форм організації навчання;

- вільний вияв почуттів і думок кожною особистістю;

- стимулювання позитивної мотивації і прагнення до професійного саморозвитку педагогів;

- доступність освітнього процесу й активна участь батьків і громадських організацій у освітній діяльності, що передбачає інформаційну підтримку в сенсі факторів освіти, виховання, охорони здоров'я дітей з ООП.

З огляду на вищевикладене інклюзивним називаємо вибудоване на інклюзивних принципах інтегроване освітнє середовище із потенціалом до вдосконалення та спроєктоване на забезпечення якісної психолого-педагогічної підтримки й задоволення індивідуальних освітніх потреб кожної дитини на засадах загальнодоступності та професійної співпраці [5].

Умовами організації інклюзивного освітнього середовища вважаємо:

- формування гнучкої та варіативної організаційно-методичної системи, адекватної освітнім потребам дітей із різними можливостями;
- комплексний і багаторівневий супровід учасників освітнього процесу: педагога (науковий керівник, адміністрація), навчання дітей (дефектолог, психолог, батьки) і соціалізації дітей (психолог, батьки, волонтери). В основі підтримки лежить метод комплексного супроводу, що прикметний реалізацією чотирьох функцій: діагностування проблем, які виникають у дитини; пошук інформації про сутність проблеми та способи її розв'язання; консультації на етапі ухвалення рішення і вироблення плану розв'язання проблеми; допомоги на етапі реалізації розв'язання проблеми;
- технічне забезпечення освітнього процесу як параметр безбар'єрного середовища. Для різних категорій дітей передбачено спеціальні технічні засоби (індивідуальні слухові апарати, FM-системи, ІКТ), які полегшують опанування освітньої програми, спеціальні пристрої для застосування комп'ютера, аудіообладнання, навчальні матеріали з використанням шрифту Брайля тощо.

Відтак освітнє середовище постає водночас і підсистемою історично вибудованого соціокультурного середовища, і спеціально забезпеченими педагогічними умовами розвитку особистості дитини. Вектором ІОС є залучення учнів з ООП у освітній процес, а саме – розв'язання проблеми освіти дітей, які мають ООП, шляхом адаптації освітнього простору до потреб кожної дитини. Останнє передбачає перегляд освітнього процесу, гнучкість і варіативність його методики, позитивний психологічний клімат, переоблаштування навчальних приміщень для задоволення потреб усіх без винятку дітей і, за такої змоги, забезпечення повноцінної участі останніх у освітньому процесі. Позаяк у епіцентрі ІОС постає дитина з ООП, а чинне законодавство регламентує в обов'язковому порядку організацію в закладах освіти – після звернення батьків особи з ООП – інклюзивних та/або спеціальних класів для навчання дітей з ООП.

Список використаних джерел

1. Засенко В. Спеціальна освіта: стан і пріоритети розвитку. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*: наук.-метод. зб. / за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєвої. Київ: О. Т. Ростунов, 2010. Вип. 1. С. 3–7.12
2. Колупаєва А. А. Стратегічні напрями сучасної освітньої політики України. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*: наук.-метод. зб. / за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєвої. Київ: Науковий світ. 2010. С. 7–13. 27
3. Миронова С. П. Робота фахівців з сім'ями, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 9(2). С. 125–134. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apko20179\(2\)15.35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apko20179(2)15.35)
4. Садова І. І. Інклюзія у закладах загальної середньої освіти України: тенденції розвитку: монографія. Дрогобич: Посвіт, 2020. 448 с.53
5. Сойчук Р. Л. Принципи та компоненти інклюзивного освітнього середовища закладу загальної середньої освіти. *Засоби і прийоми, які сприяють розвитку й комунікації педагогів та дітей з особливими освітніми потребами* : матеріали Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 30 січня – 12 березня 2023. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 89–91. (112 с.).
6. Сойчук Р. Л. Умови створення інклюзивного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти. *Професійний розвиток педагога*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної е-конференції. Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2023. С.143–147.
7. Soichuk, R., Khrypun, D., Sydoruk, I., Serheieva, V., Shevchenko, V., & Shevchenko, S. Problems of Organization of Education of Children with Special Educational Needs in the Conditions of Contemporary Primary School (in the Context of Neuropedagogy). *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 2022, Vol. 13, Issue 4. P. 383–397.

Наукове видання

**ПЕДАГОГІЧНА НАУКА Й ОСВІТНЯ ПРАКТИКА В
РЕАЛІЯХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ**

збірник наукових праць

ISBN 978-617-8011-61-1

В авторській редакції
Формат 60х84 1/16. Папір офсетний.
Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 19,30
Наклад 100 прим.

**ВИДАВНИЦТВО
“НАІР”**

Івано-Франківськ, вул. Височана, 18,
Тел. (050) 433-67-93
email: fedorynrr@ukr.net

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
№4191 від 12.11.2011р.

